

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران
معاونت پژوهش

عنوان:

بررسی و نقد مبانی کلامی اسماعیلیه بر اساس مبانی کلامی امامیه

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حمید محمودیان

استاد مشاور

حجت الاسلام و المسلمین محمد هادی طلعتی

نگارنده

مرضیه نیک پی

سال تدوین

۱۳۹۲

الحمد لله رب العالمين

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران
معاونت پژوهش

عنوان:

بررسی و نقد مبانی کلامی اسماعیلیه بر اساس مبانی کلامی امامیه

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حمید محمودیان

استاد مشاور

حجت الاسلام و المسلمین محمد هادی طلعتی

نگارنده

مرضیه نیک پی

سال تدوین

۱۳۹۲

تحمیدیه

« الحمد لله الذی لا یبلغ مدحته القائلون و لا یحصی نعماءه العادون و لا یوءدی^۱ حقه المجتهدون،

الذی لا یدرکه بعد الهمم و لا یناله غوص الفطن، الذی لیس لصفته حد محدود و لا نعت موجود و لا

وقت معدود و لا أجل ممدود...^۱ »

سپاس خداوندی را که سخنوران از ستودن او عاجزند و حسابگران از شمارش نعمت‌های او

ناتوان و تلاشگران از ادای حق او درمانده اند. خدایی که افکار ژرف اندیش، ذات او را درک

نمی‌کنند و دست غواصان دریای علوم به او نخواهد رسید. پروردگاری که برای صفات او حد و

مرزی وجود ندارد و تعریف کاملی نمی‌توان یافت و برای خدا وقت معین و سرآمدی مشخص

نمی‌توان تعیین کرد.

۱- نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، قم: مشهور، ۱۳۸۰، خطبه ۱، ص ۳۲.

تقدیم به:

همسر و فرزند عزیزم.

- ۳۴- شیخ بهائی ، اربعین ، ترجمه خاتون آبادی ، تهران : حکمت ، ۱۳۶۸ .
- ۳۵- صابری، حسین، تاریخ فرق اسلامی ۲، چاپ دوم، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب انسانی، ۱۳۸۶.
- ۳۶- طباطبایی ، محمد حسین ، تفسیر المیزان، ج ۱۹، چاپ پنجم، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴.
- ۳۷- _____ ، شیعه در اسلام، قم: دفتر نشر اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۳۸- طریحی، فخرالدین، مجمع البحرين، ج ۵، ۳، ۱، چاپ سوم، تهران: مرتضوی، ۱۴۱۴ق.
- ۳۹- طیب، سید عبدالحسین، کلم الطیب در تقریر عقاید اسلام، چاپ چهارم، تهران: کتابخانه اسلام، ۱۳۶۲.
- ۴۰- عمید ، حسن ، فرهنگ فارسی ، تهران : امیرکبیر ، ۱۳۸۲ .
- ۴۱- علامه حلی، کشف المراد، تصحیح آیت الله حسن زاده آملی، چاپ چهارم، قم: موسسه نشر اسلامی، ۱۴۱۳ق.
- ۴۲- فضل الله، رشیدالدین، جامع التواریخ، محمد تقی دانش پژوه، بی جا، بی تا، ۱۳۳۸.
- ۴۳- فرامرز قراملکی، احد، نبوت، تهران: دانشگاه امام صادق، ۱۳۸۸.
- ۴۴- فرمانیان، مهدی، درسنامه تاریخ و عقاید اسماعیلیه، چاپ اول، قم: نشر ادیان، ۱۳۸۶.
- ۴۵- قاضی عبدالجبار، تثبیت الدلائل النبوه، ج ۱، تحقیق عبدالکریم عثمان، چاپ اول، بیروت: دارالعریبه، ۱۳۸۶ق.
- ۴۶- قبادیانی، ناصر خسرو، خوان الاخوان، ترجمه علی اکبر قویم، تهران: اساطیر، ۱۳۸۴.
- ۴۷- _____ ، سفرنامه ناصر خسرو، به کوشش محمد دبیر سیاقی، چاپ دوم، تهران: زوار، ۱۳۶۳.
- ۴۸- _____ ، گشایش و رهایش، تحقیق سعید نفیسی، چاپ اول، تهران: نشر جامی، ۱۳۶۳.
- ۴۹- _____ ، وجه دین ، تهران : اساطیر ، ۱۳۸۴ .
- ۵۰- قدردان قراملکی، محمد حسن، آیین خاتم، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۷.
- ۵۱- _____ ، پاسخ به شبهات کلامی (خداشناسی) ، تهران : پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی ، ۱۳۸۶ .
- ۵۲- _____ ، خدا در حکمت و شریعت، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۶.

- ۵۳- _____، معاد، تهران: فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۰.
- ۵۴- قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۱.
- ۵۵- کرین، هانری، تاریخ فلسفه اسلامی، ترجمه اسدالله مبشری، چاپ سوم، تهران: امیر کبیر، ۱۳۶۱.
- ۵۶- کلینی، محمد بن یعقوب، فروع کافی، ترجمه محمد حسین رحیمیان، قم: قدس، ۱۳۸۸.
- ۵۷- _____، اصول کافی، ترجمه حسین استاد ولی، تهران: اسوه، ۱۳۹۰.
- ۵۸- گروه مذاهب اسلامی، اسماعیلیه (مجموعه مقالات)، چاپ دوم، قم: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، ۱۳۸۴.
- ۵۹- لاهیجی، فیاض، گوهر مراد، چاپ اول، تهران: سایه، ۱۳۸۳.
- ۶۰- لوئیس، برنارد و همکاران، اسماعیلیان، یعقوب آژند، تهران: مولی، ۱۳۸۶.
- ۶۱- محمودی، محمد باقر، نهج السعاده، تصحیح عزیز آل طالب، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۹ق.
- ۶۲- معلوف، لویس، فرهنگ المعجم الوسیط، ج ۱، ترجمه محمد بندر ریگی، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۸۲.
- ۶۳- مبلغی آبادانی، عبدالله، تاریخ ادیان و مذاهب جهان، ج ۳، قم: انتشارات، ۱۳۷۳.
- ۶۴- مشکور، محمدجواد، سیر کلام در فرق اسلام، قم: شرق، ۱۳۷۶.
- ۶۵- _____، فرهنگ فرق اسلامی، تهران: شرق، ۱۳۷۸.
- ۶۶- مشکینی، علی، مصباح المنیر، قم: دفتر نشر الهادی، ۱۳۷۰.
- ۶۷- مصباح یزدی، محمد تقی، مشکات، قم: موسسه امام خمینی، ۱۳۸۸.
- ۶۸- _____، راه و راهنما شناسی، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۴.
- ۶۹- مکارم شیرازی، ناصر، دروس فی العقاید الاسلامیه، قم: مدرسه امام علی (ع)، ۱۳۸۵.
- ۷۰- _____، پیام قرآن، قم: مدرسه امام امیرالمومنین، ۱۳۶۸.
- ۷۱- _____، تفسیر نمونه، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۷.

- ۷۲- ملاصدرا، اسفار، ج ۱، ۹، ترجمه محمد خواجهوی، تهران: مولی، ۱۳۷۸.
- ۷۳- _____، شرح اصول کافی، ج ۱، چاپ اول، تهران: موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۶.
- ۷۴- _____، اسرار الآیات، تهران: انجمن حکمت و فلسفه، ۱۳۶۰.
- ۷۵- مودب، سید رضا، اعجاز القرآن در نظر اهل بیت (ع)، قم: احسن الحديث، ۱۳۷۹.
- ۷۶- ناصری طاهری، عبدالله، فاطمیان در مصر، چاپ اول، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۷۹.
- ۷۷- نوبختی، حسن بن موسی، فرق الشیعہ، محمد جواد مشکور، تهران: علمی فرهنگی، ۱۳۶۱.
- ۷۸- واکر، پل، ابویعقوب سجستانی، ترجمه فریدون بدره ای، چاپ اول، تهران: فروزان روز، ۱۳۷۷.
- ۷۹- هاجسن، مارشال، فرقه اسماعیلیه، ترجمه فریدون بدره ای، چاپ پنجم، تهران: علمی فرهنگی، ۱۳۸۳.
- ۸۰- یاسپرس، کارل، فلوطین، ترجمه محمد حسن لطفی، تهران: خوارزمی، ۱۳۶۳.
- ۸۱- یشربی کاشانی، محمد، سیری در آیات امامت و ولایت، قم: علامه بهبهانی، ۱۳۸۹.
- ۸۲-، آیین گنوسی و مانوی، ترجمه ابوالقاسم اسماعیل پور، چاپ اول، تهران: فکر روز، ۱۳۷۳.
- ۸۳-، دایره المعارف بزرگ اسلامی، ج ۳، ۴، ۵، ۸، ۱۰، تهران: مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۸۵.
- ۸۴- ابن عنبه، احمد بن علی، عمده الطالب، قم: کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ۱۳۸۳.
- ۸۵- _____، الفصول الفخریه، به اهتمام میر جلال الدین حسینی، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۸۷ ق.
- ۸۶- اتابکی، جمال الدین، النجوم الزاهره، ج ۵، ۳، قاهره: وزارت فرهنگ مصر، بی تا.
- ۸۷- احمد نگری، قاضی عبدالنبی، جامع العلوم فی اصطلاحات الفنون، ج ۱، چاپ دوم، بیروت، ۱۹۷۵ م.
- ۸۸- اصفهانی، راغب، مفردات راغب، تهران: مرتضویه، بی تا.
- ۸۹- تامر، عارف، القرامطه، بیروت، ۱۹۷۹ م.
- ۹۰- تهانوی، محمد علی، موسوعه کشاف اصطلاحات و الفنون و العلوم، بیروت: مکتبه لبنان، ۱۹۹۶.

- ٩١- حامدى، ابراهيم بن حسين، كنزالولد، تحقيق مصطفى غالب، بيروت: دارالاندلس، ١٤١٦ق.
- ٩٢- حويزى، على بن جمعه، نورالثقلين، قم: نويد اسلام، ١٣٨٩.
- ٩٣- خواجه نصيرالدين طوسى، تلخيص المحصل، چاپ دوم، بيروت: دارالضواء، ١٤٠٥ق.
- ٩٤- دغيم، سميح، موسوعه علم كلام اسلامى، ج ١، بيروت: مكتبة لبنان، ١٩٩٨ م.
- ٩٥- راوندى، محمد، راحه الصدور، به كوشش محمد اقبال، لندن، ١٩٢١م.
- ٩٦- ساعدى، شاكِر عطيه، المعاد الجسماني، چاپ اول، قم: المركز العالمى للدراسات السلاميه، ١٤٢٦
- ٩٧- سبحانى، جعفر، تاريخ الاسماعيليه، بيروت: دارالاضواء، ١٤١٩ق.
- ٩٨ - _____، بحوث فى الملل و النحل، قم: موسسه امام صادق (ع)، بى تا.
- ٩٩- سجستانى، ابويعقوب، اثبات النبوات، تحقيق هانرى كرين، بى جا، بى تا.
- ١٠٠- _____، كشف المحجوب، تحقيق هانرى كرين، چاپ سوم، تهران: طهورى، ١٣٦٧.
- ١٠١- _____، الافتخار، تحقيق مصطفى غالب، بيروت: دارالاندلس، بى تا.
- ١٠٢- شيخ صدوق، التوحيد، چاپ اول، قم: موسسه نشر اسلامى، ١٣٩٨ق.
- ١٠٣- شيخ مفيد، تصحيح الاعتقاد، قم: المؤتمر العالمى للشيخ المفيد، ١٤١٣ ق.
- ١٠٤- _____، اوائل المقالات فى المذاهب و المختارات، قم: المؤتمر، ١٤١٣ ق.
- ١٠٥- شيخ طوسى، قواعد العقائد، لبنان: دارالغرب، ١٤١٣ق.
- ١٠٦- صنهاجى، محمد، تاريخ فاطمیان (ترجمه اخبار ملوك بنى عبید)، تهران، بى تا.
- ١٠٧- طوسى، محمد بن حسن، روضه التسليم، تصحيح ولاديمير ايوانف، چاپ اول، تهران: آفتاب، ١٣٦٣.
- ١٠٨- عبدالحميد، عرفان، دراسات فى الفرق و عقايد اسماعيليه، بغداد: مطبعه اسد، بى تا.
- ١٠٩- عجم، رفيق، موسوعه مصطلحات ابن خلدون، ج ٢، چاپ اول، بيروت: مكتبة لبنان، ٢٠٠٤ م.
- ١١٠- علامه حلى، مناهج اليقين فى اصول دين، چاپ اول، تهران، دارالاسوه، ١٤١٥.

- ۱۱۱- علامه مجلسی ، بحارالانوار، ج ۲۴، ۱۰، ۳، ۱، بیروت : الوفاء ، ۱۴۰۴ ق.
- ۱۱۲- _____ ، حق الیقین ، انتشارات اسلامیة ، بی تا .
- ۱۱۳- علوجی ، عبدالحمید ، الباطنیة و تیاراتها التخریبیة ، بغداد ، ۱۹۸۹ م.
- ۱۱۴- غزالی، فضایح الباطنیة، تحقیق عبدالرحمن بدوی، کویت: دارالکتب الثقافیة، بی تا.
- ۱۱۵- غالب ، مصطفی ، اعلام اسماعیلیة ، بیروت ، ۱۹۶۴م.
- ۱۱۶- فراهیدی ، خلیل بن احمد ، العین ، ج ۲، بیروت ، بی تا .
- ۱۱۷- فهری زنجانی ، سید احمد، غیبت نعمانی، چاپ چهارم، تهران: دارالکتب الاسلامیة، ۱۳۶۲.
- ۱۱۸- قاضی نعمان ، اساس التأویل ، تحقیق عارف تامر ، بیروت : دارالثقافه ، بی تا .
- ۱۱۹- _____ ، الرسالة المذهبة فی خمس رسائل اسماعیلیة ، به کوشش عارف تامر ، سلمیة ، ۱۹۵۶ م.
- ۱۲۰- _____ ، تأویل الدعائم ، به کوشش محمد حسن اعظمی ، قاهره ، ۱۹۷۶ م.
- ۱۲۱- کرمانی، حمیدالدین، اقوال الذهبیة، تحقیق صلاح الصاوی، چاپ سوم، تهران: امیر کبیر، ۱۳۶۱.
- ۱۲۲- کشی ، محمد بن عمر ، الرجال ، مشهد : مرکز تحقیقات و مطالعات ، ۱۳۴۸ .
- ۱۲۳- میر سید شریف، تعریفات، ج ۱، چاپ چهارم، تهران: ناصرخسرو، ۱۴۱۲ق.
- ۱۲۴- نراقی ، محمد مهدی ، انیس الموحدین ، تهران : الزهرا ، ۱۳۶۹ .
- ۱۲۵- ولید، علی بن محمد، تاج العقاید و معدن الفوائد، تحقیق عارف تامر، بیروت: دارالمشرق، ۱۹۸۶.
- ۱۲۶- _____ ، کتب اربعة اسماعیلیة ، دمشق : التکوین ، ۲۰۰۶.
- ۱۲۷- ، راحه العقل، تصحیح مصطفی غالب، چاپ دوم، بیروت، دارالاندلس، ۱۹۸۳.
- ۱۲۸- ، الكشف، تحقیق مصطفی غالب، چاپ اول، بیروت: دارالاندلس، ۱۴۱۰ق.